

A. Fritstående eg breder sin krone ud til alle sider.

B. Den hule eg ved Boller Slot ved Horsens er ca. 600 år gammel og kan rumme 10 personer.

C. Kongeegeen er Danmarks ældste træ. Den står i Jægerspris Nordskov og er 1000-1500 år gammel.

Almindelig Eg (*Quercus robur*)

En gang var egetræet det vigtigste skovtræ i Danmark, og store egeskove var almindelige. En skovtur for 300-400 år siden ville være en helt anden oplevelse end nu, for der var vid udsigt under trækronerne, de var nemlig bidt af så højt som en ko eller en hest kunne nå. Dyrene græssede i skoven under opsyn af en hyrde, og de åd også de unge grene. Små og unge træer var sjældne, for kreaturerne åd opvæksten. Store svineflokkede fandt deres føde i skoven, og jorden var gennemrodet af deres tryner. Eg og bøg bærer kun frugt i store mængder med flere års mellemrum, de såkaldte oldenår. Svinene åd sig fede i egens agern og bøgens bog. De år smagte svinene særligt godt.

Egetræ er skovens bedste træ, for veddet er solidt og holdbart. Nogle af landsbykirkerne har stadigvæk det oprindelige egetømmer til at bære taget; det har altså kunnet holde i 800-900 år. Bindingsværk i huse og gårde fra 1500-1800 holder stadig (fig. H). Det samme gælder møbler af egetræ. En vældig mængde gik til skibsbygning, f.eks. brugte flåden 2000 egetræer til et linieskib (fig. J), 1200 til en fregat og 1000 til et mindre handelsskib. Det sled hårdt på egeskovene. Da englænderne erobrede den danske flåde i 1807, skulle der bygges mange nye skibe, men der manglede egetræer. Kongen gav ordre til, at der skulle plantes egetræer mange steder. Nogle af dem fik toppen hugget af, så grene kunne overtage dens plads ved at vokse krumt. Derved fik man krumt træ, der egnede sig godt til buet skibstømmer. Egene blev klar til hugst 1950-1970. Men da var man for længst gået over til at bygge skibe af stål.

Det store forbrug af træ og husdyrenes fortæring af opvæksten var mere end Danmarks skove kunne holde til. Omkring 1800 var kun 4% af landet dækket med skov (nu 12%). Regeringen måtte gribe ind, og i 1805 blev det forbudt at holde husdyr i skovene, og alle skove skulle indhegnes med jordvolde eller stendiger, for så kunne ingen tage noget af skovens areal, uden at det kunne ses. Det blev forbudt at rydde en skov. Desuden satte regeringen skovplantning i gang og sørgede for god uddannelse af skovens folk, så de kunne passe skoven på bedste måde. Det lykkedes, og man kan se det på skovkort, der viser, at en del skovarealer er plantet 1800-1890. F.eks. er 120-150 år gammel egeskov rigtig god til hugst nu.

Egeskoven dækker kun 8% eller 430 km² af skovarealet. Nøget af det egetømmer, der bruges i nutidens Danmark, kommer fra andre lande. Nogle steder står der egetræer, der er mere end 500 år gamle, f.eks. Kongeegeen i Jægerspris, der anslås til

1000-1500 år (fig. C). Den er hul, så den virkelige alder kan ikke måles. I Boller Slotspark ved Horsens står en eg fra 1400-tallet, den vokser og har det godt (fig. B).

Hvis et egetræ står frit, bliver stammen lav, kronen bred og grenene krogede og tykke (fig. A). Står egetræer i en bevoksning, får de nederste grene så meget skygge fra oven, så at de dør og falder af. Stammerne bliver høje og gode til planker.

Egetræet har en tyk og furet bark, der mest består af kork. Her sidder mos og alger, insekter og edderkopper kravler på den, lægger æg i revnerne og jager hinanden. Spætmejsler, træløbere og spætter færdes der også, og de æder af smådyrene. Barken er fuld af garvesyre. Tidligere brugtes den af garverier til garvning af skind.

Egen springer ud 8-14 dage senere end bøg, altså sidst i maj. Bladene (fig. E) angribes af flere hundrede forskellige insekter, men det kan egetræet holde til. Det er næsten umuligt at finde et blad uden spor af dyr (fig. F). I alt lever ca. 800 insektarter på eg, nogle af dem er rovdyr, der jager de øvrige insekter.

Blomstringen sker sidst i maj. Hanblomsterne (fig. D) producerer meget pollen, som vinden fører til hunblomsternes støvfang. Eg har vindbestøvning. Egen sætter ikke blomster, før den er 40-60 år.

Frugterne kaldes agern, det er nødder, hvilket betyder en frugt med ét frø inde i en skal (fig. G). Frøet har en stor mængde oplagsnæring, der giver føde til egern, mus, grævling, spætter, ringduer og flere andre. Nogle dyr laver forråd af agern, f.eks. mus, der gemmer dem i jorden. Hvis musen dør, spirer forrådet, og en hel klynge ege vokser op samme sted.

Egeskoven tillader meget af lyset at nå skovbunden. Derfor er der mange arter af urter og buske under egetræerne, og dyrelivet er rigt på den næringsrige jordbund, men ikke på den næringsfattige.

H. Bindingsværk af eg i pakhús. Horsens. 1700-tallet.

D. Eg der lige er sprunget ud. Hanblomsterne sidder i hængende rakler.

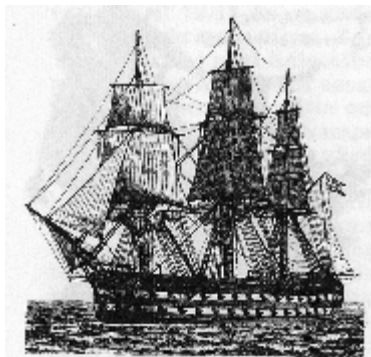
E. Skud med de karakteristiske egeblade.

F. Galthveps (øverst, forstørret) og dens galle, hvori den udvikler sig fra æg til voksen. Gallen kan bruges til blæk. Gallen lidt under naturlig størrelse.

G. Agern

J. Danmarks sidste lineskib, Dannebrog, blev bygget af 2000 egestammer i 1850. (Reproduceret fra O. Crumlin Pedersen: Træskibet 1968).